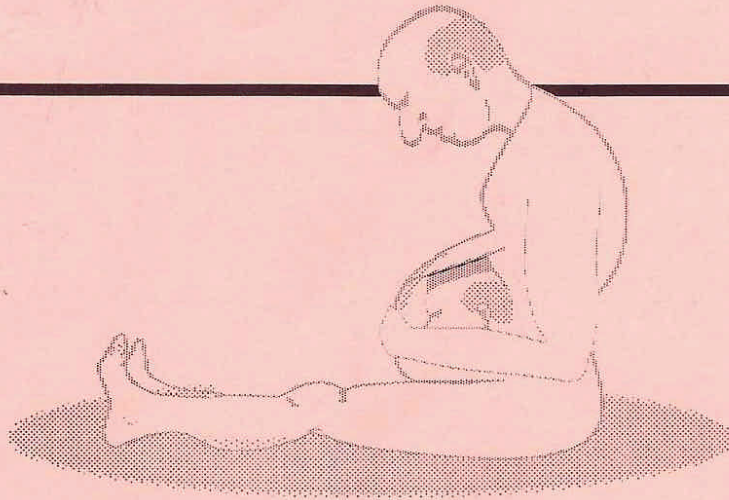

NYE

Med en doktor i magen

MED EN DOKTOR I MAGEN...

*Noen praktiske råd til deg som skal
disputere ved Instituttgruppen for
Oslo kommunale sykehus.*

*Av lege dr. med. Lars Aabakken,
Medisinsk klinikk, Ullevål Sykehus*

Utgave 1, 1991

UNIVERSITETET I OSLO

DET MEDISINSKE FAKULTET, 2006

FORORD

Første utgave av publikasjonen *Med en doktor i magen* kom i 1991. Den versjonen du nettopp har åpnet (og sterkt tilrådes å lese), er den nyeste og reviderte utgaven, oppdatert i forhold til de siste årenes mange reformer og endringer, hvor en viktig milepæl var innføringen av ph.d.-graden i 2002.

Ildsjelen bak publikasjonen er dr.med. Lars Aabakken.

Etter at han selv hadde disputert, fikk han den ideen å hjelpe doktorander til å finne svar på en del spørsmål som naturlig melder seg i den tiden som begynner med innleveringen av avhandlingen og ender med disputas og kreering. Forskrift og programplan for graden ph.d. gir svar på de formelle spørsmålene omkring bedømmelsen av doktorgradsarbeidet og forløpet av doktorgradsprøvene, men det er også mange praktiske spørsmål som melder seg, som ikke har skriftlig nedfelte svar i regelverket. Spørsmålene (både de som besvares av regelverket og de rent praktiske ”håndgrepene” som bygger på akkumulert erfaring av de som har disputert før deg) er i dette heftet søkt besvart etter samme prinsipp som gjøres i oppsett med ”Most frequently asked questions” på institusjoners websider. For som initiativtakeren selv sier det: ”Det er ingen grunn til at alle doktorander skal finne opp det samme hjulet”.

Foreliggende reviderte utgave er godkjent av Det medisinske fakultet. Det er vårt håp at publikasjonen kan gjøre tiden umiddelbart før disputasen lettere for våre doktorander.

Vi vil med dette takke Lars Aabakken for både det utmerkete initiativet og hans utforming av skrivet.

Oslo, 24. mars 2006

Det medisinske fakultet, Universitetet i Oslo

Stein A. Evensen
dekan

Bjørn Hol
fakultetsdirektør

INNHold

<i>Innledning</i>	1
<i>Om innleveringen</i>	3
<i>Om saksgangen</i>	5
<i>Nye oppgaver</i>	7
<i>Om avhandlingen</i>	8
<i>Om prøveforelesning og disputas</i>	10
<i>Om doktormiddagen</i>	13
<i>Om kreering</i>	15
<i>Andre generelle råd</i>	16

INNLEDNING

Før du leser videre: Du er snart i mål! Det som står igjen er veldig lite og veldig morsomt i forhold til alt det du kanskje har svettet deg gjennom så langt. Ingen blodprøver, ingen flere punkter utenfor kurven, og slett ikke flere fæcesprøver som skal homogeniseres. De siste ukene består i stor grad av praktiske og konkrete gjøremål som selv mor (far?) burde kunne klare. Problemet er bare at alle disse gjøremålene tar litt tid, litt av den tiden du etter hvert synes du trenger til det oppgitte emnet og de siste powerpointbildene, og den referansen du ikke har fått lest...

Hvorfor skrev jeg dette?

Tanken med dette lille, men episke verket, var å gjøre de siste ukene litt lettere for noen. Jeg oppdaget etter hvert at det var en lang rekke praktiske detaljer som jeg visste lite eller ingenting om. Det ordnet seg jo, etter hvert, men underveis hadde jeg brukt en del tid og litt krefter også på å finne ut av disse tingene. Det slo meg at andre kanskje kommer til å måtte gå de samme rundene for å gjøre de samme oppdagelsene som jeg, og det er jo ingen grunn til at alle doktorander skal finne opp det samme hjulet. Denne tiden bør isteden brukes på forskning, familie, og eventuelt forberedelse av den gode takketalen. Derfor hadde jeg lyst til å prøve å samle noen av de praktiske erfaringene jeg gjorde, og som kanskje har i alle fall en viss allmenn interesse.

Hvorfor har ingen gjort det før?

Si det. Det henger kanskje sammen med den postdoktorale stupor som jeg har blitt truet med fra kvalifisert hold, en slags inaktivitetsutløst asteni som legger seg som et teppe over den tidligere så sprakende kreativiteten. Det å skrive om noe som man attpåtil er ferdig med, føyer seg nok pent inn i rekken av ting man liksom bare ikke får gjort.

Må du lese det da?

Absolutt ikke. Kanskje du har lang erfaring med doktorering (neppe), eller kanskje veilederen din har det (noe som er mer sannsynlig). I så fall kan du gi heftet til noen som ikke er så heldige som deg – det er råd med den pølsa som er for lang. Det er også verdt å presisere at dette ikke er en offisiell forskrift fra Fakultetet. Du plikter å gjøre deg kjent med *Forskrift og programplan for graden philosophiae doctor (ph.d.)*, som definerer forutsetningene for dette heftet. Denne lastes ned fra Det medisinske fakultets informasjonssider om doktorgradsprogrammet på: <http://www.med.uio.no/forskning/phd/> Infosidene omhandler alt fra opptak til kreering. Opplysninger om innlevering av avhandlingen gis på: <http://www.med.uio.no/forskning/phd/kandidat/>

Et par takksigelser..

..til Jens Andreas Wold, kontorsjef for instituttgruppesekretariatet, professor Erik Enger, Medisinsk klinikk, Ullevål og Greta Grøndahl ved Det medisinske fakultet, som var til god hjelp underveis, og forhåpentligvis borger for en viss grad av kvalitet.

Kommentarer til den reviderte utgaven

Livet blir heldigvis lettere med tiden, så også for gryende doktorand-emner. Mange av de tidligere litt løse trådene er nå samlet i mer formaliserte reglementer, for eksempel som nevnt over. Mye av dette gjelder likevel fortsatt selve forskningsvirksomheten, ikke i samme grad det som behandles i dette heftet.

På utallige oppfordringer, de fleste fra professor Christensen, Ullevål Universitetssykehus HF, og med uvurderlig hjelp fra Hanne Augestad Smith, PhD School of Heart Research, og Ivar Alver, Det medisinske fakultet, Seksjon for forskerutdanning og doktorgrader, foreligger derfor dette heftet nå i ny og modernisert form. Dr. Michael Bretthauer og min sjef dr. Kristian Bjøro har også velvilligst bistått med gjennomlesning og konstruktive kommentarer.

Oslo, 24. mars 2006
Lars Aabakken

OM INNLEVERINGEN

Selve innleveringen er et ganske stort skritt å ta, særlig fordi bordet fanger – et innlevert arbeid kan ikke trekkes tilbake før det er endelig vurdert. Rettelser av formelle feil er lov, men da må man levere inn en oversikt over rettingene til fakultetet senest en måned før disputasen. Denne erratalisten blir så oversendt til komiteen som ved dens leder meddeler om komiteen godtar rettelsene.

Når verket er levert kan du ta deg en velfortjent pust i bakken - det tar vanligvis noen måneder før det skjer noe mer.

Hva skal du levere inn?

Du skal innsende en søknad om å få fremstille deg for doktorgradsprøven, vedlagt 4 eksemplarer av avhandlingen. Søknaden skal inneholde en del obligatoriske opplysninger, og det er en rekke obligatoriske vedlegg til søknaden. Under informeres det om søknaden og vedleggene

A) Søknad med vedlegg

1) Søknadsbrev: I henhold til doktorgradsreglementet skal du innsende en søknad om å få arbeidet bedømt. Søknaden skriver du som et brev (det er intet søknadsskjema) som stiles til Det medisinske fakultet. Søknaden skal inneholde følgende opplysninger:

- Ditt fulle navn og norske personnummer (11-sifret), hvilken grad du har (cand.med. burde lyde kjent), og hvilken doktorgrad du søker om å fremstille deg for: ph.d., dr.med. eller dr.philos (se forklaring i avsnittet *om grad** under).
- Korrekt tittel på avhandlingen.
- En kort (i et avsnitt på ca. 5 linjer) beskrivelse av avhandlingens tematikk
- Opplysning om hvem som har vært dine veiledere. Både hoved- og biveiledere (navn, tittel, adresse)
- En kort presisering av hvor arbeidet med avhandlingen er utført. Her oppgir du din arbeidsplass under arbeidet med avhandlingen, hvilke steder ditt materiale (pasientdata, prøver etc.) er hentet fra, hvor du har gjennomført laboratoriearbeid etc. Samarbeidende institusjoner oppgis.
- Avslutt med et avsnitt med kontaktopplysninger: Oppgi jobb- og privatadresse, alle arbeids- og privattelefonnumre (inkludert mobil-tlf.), e-postadresser og faksnummer til jobb. Jo mer kontaktinformasjon du gir, jo bedre, for da blir det lettere for saksbehandleren ved Fakultetet å komme i kontakt med deg, blant annet når bedømmelseskomiteens innstilling omsider har innkommet!

- *Om grad: Hvis du er tatt opp ved doktorgradsprogrammet før 11.10.2002, kan du velge de gamle gradsbetegnelsene dr.med./dr.philos. hvis du *disputerer* innen sommeren 2008. Er du tatt opp som doktorgradskandidat *etter* denne datoen kan du kun fremstilles for ph.d.-graden. Det er uansett forskrift og programplan for graden ph.d. som gjelder for vurdering og praktisk gjennomføring. Vær også klar over at dette kun er en overgangsordning: Fra høsten 2008 er det uansett kun mulig å fremstille seg for ph.d.- graden.

2) Bekreftelse på at opplæringsdelen på 30 studiepoeng er gjennomført.

Når du og veilederen din anser forskerutdanningen som fullført, sender du inn dokumentasjonen på gjennomført utdanning til fakultetet, som, dersom den gjennomførte opplæringsplanen godkjennes, sender deg et offisielt godkjenningsbrev.

3) Medforfatterskjema med erklæring om kandidatens innsats i hvert enkelt arbeid.

Må signeres av alle medforfatterne. Skjema lastes ned fra fakultetets infosider:

<http://www.med.uio.no/forskning/phd/vedlegg/Medforfatterskjema.pdf>

B) Kopi av avhandlingen i 4 eksemplarer. Spiralinnbinding er enkelt å gjøre selv. Innbindingen bør inneholde en forside, sammendrag, alle manuskriptene separert med skilleark i ulike farger. Husk at det ikke er vanlig å ha med ”Acknowledgements/forord” ved innlevering – det føyer du til senere.

C) Skjema vedrørende forslag til bedømmelseskomité. Skjemaet utfylles og undertegnes av hovedveileder. All informasjon til veileder gis på:

<http://www.med.uio.no/forskning/phd/veileder/>. Skjemaet lastes ned fra:

http://www.med.uio.no/forskning/phd/vedlegg/bedommelseskomite_drgrad.pdf

(Skjemaet er lagt ut for skjermutfylling. *Det må utfylles elektronisk, ikke for hånd!* NB: Pass her på at alle feltene kommer med på utskriften, inkludert grått felt for bestyrers anbefaling og dekani oppnevning). De som foreslås må allerede være forespurt av din hovedveileder og ha sagt seg villige til å ta på seg oppgaven. Komiteen skal sammensettes slik at begge kjønn, såfremt mulig, er representert. Er det en kvinnelig kandidat, er kravet om kvinnelig komitémedlem absolutt. I tillegg må minst ett av medlemmene være uten tilknytning til Universitetet i Oslo og minst ett av medlemmene, såfremt mulig, være utenlandsk. Alle medlemmene må ha doktorgrad eller tilsvarende kompetanse.

Fakultetet legger stor vekt på at de foreslåtte medlemmene ikke er inhabile i sitt forhold til doktoranden. Dette omfatter bl.a. personer som er/har vært medforfattere eller har samarbeidet med doktoranden på andre måter. Dekanus og fakultetet vurderer habiliteten i hvert enkelt tilfelle.

- og hvor?

Denne pent innpakkede papirbunken skal sendes til **Det medisinske fakultet, Seksjon for forskerutdanning og doktorgrader**, Postboks 1078, Blindern, 0316 Oslo og stiles til kontaktpersonen for den aktuelle fakultetsdivisjonen:

Fakultetsdivisjon Ullevål Universitetssykehus Fakultetsdivisjon Aker Universitetssykehus Institutt for psykiatri	Ivar Alver , Førstekonsulent Tlf: 22 84 53 33 ivar.alver@medisin.uio.no
Fakultetsdivisjon Det norske radiumhospital Fakultetsdivisjon Akershus Universitetssykehus Institutt for allmenn- og samfunnsmedisin Institutt for sykepleievitenskap og helsefag Institutt for helseledelse og helseøkonomi	Guro Frostestad , Førstekonsulent Tlf: 22 84 53 34 guro.frostestad@medisin.uio.no
Fakultetsdivisjon Rikshospitalet	Elisabeth K Semprini , Førstekonsulent Tlf: 22 84 53 36 e.k.semprini@medisin.uio.no
Institutt for medisinske basalfag	Sigrid Bergseng , Seksjonsleder Tlf: 22 84 53 37 sigrid.bergseng@medisin.uio.no

Hvis du holder til i nærheten, er det raskest, tryggest og hyggeligst å levere det personlig. (Hvis noen anbefaler deg å kle deg pent fordi det seremonielle i forbindelse med innleveringen forutsetter et visst antrekk, så er du i ferd med å føye deg inn i rekken av de som er blitt lurt med dette).

- og når?

Det er lurt å vente til du er helt ferdig. Det er også vanlig å vente til alle artikler er akseptert, selv om det ikke er noe formelt krav om dette. Søknadene vurderes fortløpende, og du behøver ikke følge med på fakultetets møteplan eller lignende. Straks bedømmelseskomiteen er oppnevnt, vil Fakultetet sende en pakke med ytterligere informasjon til doktoranden.

OM SAKSGANGEN

1. Seksjon for forskerutdanning og doktorgrader ved Det medisinske fakultets sekretariat mottar arbeidet ditt, og kontrollerer at alle opplysninger i og vedlegg til søknaden er med. Søknaden sendes så divisjons/instituttleder, som anbefaler komiteen. Saken blir deretter returnert Fakultetet, hvor dekanus fortløpende vurderer og eventuelt godkjenner komiteer. Først og fremst legges formelle kriterier til grunn for vedtaket, f.eks.

hvorvidt det er dokumentert at arbeidet er selvstendig utført. Dersom det er innsigelser til bedømmelseskomitéforslaget, bes veileder om å innsende nytt forslag, eller fakultetet oppnevner andre komitémedlemmer.

Fakultetet sender ett eksemplar av avhandlingen til hvert av medlemmene i bedømmelseskomiteen, med et følgebrev som gir praktiske opplysninger om forløpet av vurderingen. Vedlagt er kopi av doktorgradskandidatens søknad med alle vedlegg. Kopi av følgebrevet sendes doktoranden.

2. Komiteen

Bedømmelseskomiteens vurdering av arbeidet skal normalt foreligge innen 3 måneder etter at komiteen mottok avhandlingen (feriemåneden juli ikke medregnet). Etter en kortere eller lengre latensperiode, og ditto periode med hardt arbeid, enes komiteens medlemmer om en felles uttalelse, eventuelt en uttalelse som viser flere syn hvis komiteen er splittet. Denne uttalelsen, som i tillegg til en generell vurdering inneholder en mer eller mindre detaljert vurdering av hver enkelt artikkel og sammendraget, munner ut i hvorvidt arbeidet finnes verdig å forsvares for den medisinske doktorgrad/graden ph.d. /graden dr.philos.

Det som er nytt er at bedømmelseskomiteen innen 2 mnd etter at de har mottatt avhandlingen kan anbefale en omarbeiding av avhandlingen uten at dette regnes som underkjennelse. Du må da senest 6 måneder etter at du er meddelt komiteens anbefaling sende inn den omarbeidede avhandlingen til ny bedømmelse. Så har komiteen nye 3 måneder på seg til å komme med endelig innstilling. Kjedelig, men slik er det.

Kandidaten og veilederne skal ikke under noen omstendighet kontakte bedømmelseskomiteens medlemmer mens vurderingsarbeidet pågår. Dersom det oppstår forsinkelser i bedømmelsen er bedømmelseskomiteens leder pålagt å informere Fakultetet ved saksbehandler om dette, som igjen informerer doktorgradskandidaten. Bedømmelseskomiteen, som i praksis også er prøveforelesningskomité, har oppgaven å foreslå oppgitt emne for prøveforelesningen. Dette sendes til Fakultetet sammen med innstillingen. (Fakultetet ved saksbehandler oppgir deretter emnet til doktoranden 10 arbeidsdager før prøveforelesningen).

3,4,5 - og tilbake igjen

Komiteen sender sin endelige innstilling til Fakultetet, sammen med komiteens forslag til hvem som skal være henholdsvis 1. og 2. opponent. Doktoranden vil få kopi av innstillingen og har frist på to uker for eventuelle kommentarer til denne. Innstillingen sendes så til Det medisinske fakultet v/ dekanus til eventuell godkjenning. Dersom komiteen har funnet arbeidet verdig for et offentlig forsvar, og Fakultetet har sluttet seg til dette, er det nå doktoranden som har fått ballen tilbake i fanget.

NYE OPPGAVER

Offentliggjøring av doktoravhandling

Avhandlingen må være offentlig tilgjengelig senest 2 uker før disputasen holdes. Ferdig trykket avhandling skal innleveres i 60 eksemplarer til Fakultetet ved saksbehandler.

I ventetiden på komiteens vurdering vil man ofte ha fått på trykk flere av artiklene, og man kan lage ferdig en trykkeklar versjon. Avhandlingen må offentliggjøres i den form som den ble innlevert til bedømmelse, eventuelt etter omarbeiding på grunnlag av komiteens foreløpige kommentarer. (Rettelser av formelle feil er lov, jmfør forskriftens § 7.6). Manus kan erstattes med ferdig trykte artikkelutgaver dersom disse foreligger og kun inneholder formelle rettelser i forhold til den versjonen som ble innsendt til bedømmelse.

Informasjonsmaterieell som må sendes til Fakultetet

Kandidaten skal, senest en måned før disputasen, innsende til Fakultetet to kortfattede sammendrag i elektronisk form, et på engelsk og et på norsk, sammen med personlige data (i et utfylt *personalia-skjema*). Fakultetet sender blant annet dette til Informasjonsavdelingen ved UiO, som bruker det som utgangspunkt for å utforme en pressemelding. Det bør skrives med tanke på legfolks interesser og kunnskap, selv om det blir lett omskrevet av Universitetets informasjonsavdeling før utsendelse. De ønsker også tilsendt et elektronisk bilde av deg i jpg.-format til pressemeldingen, selv om en del slike bilder blir refusert på vei ut til massemediene (denne ublide om enn helt ikke uventede skjebne rammet bl.a. undertegnede).

Tidsskrift for Den norske lægeforening har en ny nettside om norske doktoravhandlinger med lenke til alle presentasjoner i Tidsskriftet, samt til universitetenes nettsider med doktorgradsoversikter. Informasjon om nye doktorgrader sendes til Tidsskriftet fra Fakultetet. Doktorandene skal derfor ikke selv sende inn sammendrag av sin avhandling til Tidsskriftet.

NB: Fakultetet har utarbeidet et eget infoskriv med mal og retningslinjer for utarbeidelse av norsk/engelsk sammendrag, som tilsendes alle doktorander som har innsendt avhandlingen til bedømmelse.

OM AVHANDLINGEN

De fleste venter med å trykke opp avhandlingen til de har en rimelig følelse av at det bærer mot godkjenning, men den trykkeferdige **originalen** kan jo gjøres ferdig i god tid. Tidligere var det vanlig at man hadde store mengder særtrykk som ble bundet inn sammen med sammendraget, men nå skrives stort sett manuskriptet til sammendraget ferdig for seg, som så leveres sammen med ett eksemplar av hver artikkel som offsetoriginaler til trykkeriet. De fleste artiklene vil finnes i pdf-format fra publiserende tidsskrift, og dette er det enkleste å håndtere for trykkeriet.

Foran sammendraget må du ha en innholdsfortegnelse og et forord. Forordet bør inneholde velformulerte takksigelser til dem som slike fortjener. "Ingen nevnt, ingen glemt" gjelder ikke her, snarere "jo flere jo bedre". Legg gjerne litt arbeid i dette, delvis fordi mange faktisk HAR bidratt med både tid og krefter, delvis fordi en stor del av lesermassen din vil konsentrere seg om denne delen av avhandlingen (like it or not).

Hvem skal trykke den?

Her står man fritt til å velge selv. Universitetet har inngått avtale om trykking med Unipub forlag, som er Samskipnadens eget trykkeri på Blindern. Fakultetet oppfordrer derfor til at Unipub forlag benyttes. Disse trykker avhandlingen med standardisert forside fra UiO, som må brukes selv om andre forlag benyttes.

Ring Unipub og spør om hvordan de vil ha dine filer, eventuelt avtal i god tid på forhånd en time for nærmere informasjon, slik at du kan forberede det datatekniske.

Alle doktoravhandlinger skal trykkes med et serienummer som angir nr. på utgitte doktorgrader fra Det medisinske fakultet. Trykker du ved Unipub, påføres dette automatisk. Ved bruk av andre forlag må man kontakte saksbehandler for å få et slikt nummer.

Og hvor mye koster det?

Det kommer naturligvis an på hvor det gjøres og ikke minst antall eksemplarer. 150 stk kan fort bli litt snaut, mens 200 holder vel for de fleste formål. For de 60 obligatoriske eksemplarene ligger prisen på mellom 6000 og 10000.

Husk at trykking av doktorgradsarbeid er *fritatt for merverdiavgift*, i henhold til MVA-lovens § 16, 1. ledd nr. 7. Forutsetningene er i følge Oslo fylkesskattekontor (jan.91) at man står som personlig utgiver, og at opplaget deles ut gratis. Trykkeriet kan disse reglene.

Å jασå?

Trykkeriutgifter er trolig fradragsberettiget hvis du må dekke det selv, men mange vil ha anledning til å få dekket iallfall store deler av beløpet via den enheten som arbeidet utgår fra. Tidligere ytet NFR inntil kr 5000 til dette formål nærmest pro forma, men dette gjelder nå bare NFR-stipendiater.

ISBN-nummer, sier du?

I tillegg til serienummeret skal alle avhandlinger ha et ISBN-nummer. Dette nummeret blir delt ut til kandidatene fra Fakultetet.

Nummeret skal trykkes på *baksiden av tittelbladet* og *nederst på baksiden av publikasjonen*.

Om copyright

Avhandlingen er automatisk copyrightet i Norge. Dette gjelder imidlertid ikke utenlands, så hvis du har grunn til å tro at arbeidet ditt kan bli kopiert opp i andre land bør du føre på et "©" under ISBN-nummeret (det skader ikke).

Og hvem vil ha den?

Fakultetet skal ha 60 stk, som sendes og utdeles til en rekke personer og institusjoner: Bedømmelseskomitémedlemmene får straks et eksemplar hver, og *disputasleder* (se beskrivelse av hans rolle i avsnittet under) får også et. Den medisinske avdelingen ved en rekke norske universitetsbiblioteker får et eksemplar, og Nasjonalbiblioteket ber om 7 eksemplarer. Interesserte som henvender seg til Fakultetet i tiden før disputasen får også tilsendt et eksemplar. Det som da er igjen, legges til utdeling på disputasen (du tar med deg restopplaget fra disputaslokalet, men det er ofte ikke så stort).

Det er trolig et godt råd å drive en viss aktiv distribusjon i forkant av og like etter disputasen - interessen er størst (minst liten) da, og du reduserer risikoen for å bli sittende med et altfor pinlig stort restopplag når støvet legger seg.

OM PRØVEFORELESNING OG DISPUTAS

Det er altså du, i samarbeid med Fakultetet, som står ansvarlig for disse arrangementene. Erfaringsmessig er det lurt å orientere seg litt på forhånd, særlig med tanke på lokaler, slik at du ikke plutselig står uten noe ledig lokale den ene dagen det passet for alle i komiteen (husk at slike komitémedlemmer notorisk er travle folk). *Men dersom du ønsker å forhåndsreservere lokalene før bedømmelseskomiteens innstilling er godkjent av Fakultetet, så bør du vite at dette er på egen regning og risiko.*

Avtalefestet permisjon

Jeg er litt usikker på om dette punktet passet så godt akkurat her, men uansett: Et tips kan være å søke arbeidsgiver om 10 dagers velferdspermisjon med lønn for å forberede disputasen – og det trenger du! Man har ikke krav på dette, men ofte kan det være i arbeidsgivers interesse å bidra med gunstige betingelser, og sedvane vil tale til din fordel. Husk å søke om dette så fort tidspunkt for disputasen er fastsatt.

Disputasleder

Dekan eller den denne bemyndiger – *stedfortredende dekanus, eller sette-dekanus* – leder prøveforelesningen og disputasen på vegne av Fakultetet. Disputasleder skal ikke ha nær tilknytning til miljøet der doktorandens avhandling er utført. Det er Fakultetet som bestemmer hvem som skal lede disputasen, men du og veileder kan eventuelt komme med forslag.

Kunngjøring av prøveforelesninger og disputas

Dette er Fakultetets ansvar: Å innhente opplysninger, lage kunngjøringen, mangfoldiggjøre - og distribuere den. En forsøker å få til korrekturlesing ved doktoranden, og det er ofte lurt – flere par øyne ser bedre enn ett. Denne kunngjøringen blir deretter sendt viden omkring på Universitetet og beslektede institusjoner (ca 250 stk), 1-2 uker før disputasen.

Tid og sted for prøveforelesninger og disputas

Det er bedømmelseskomiteens ansvar å finne frem til en dato som passer for opponentene og deg selv (og helst veileder...). Forslag til datoer sendes til Fakultetet sammen med innstillingen. Etter at du har fått beskjed om at innstillingen er godkjent av Fakultetet, henvender du deg til de ansvarlige for rombookingen ved Fakultetet og finner et disputaslokale i samråd med dem.

Hvor skal det være?

Her er det faktisk også formelle krav. Disputasen må finne sted i lokaler tilhørende Universitetet i Oslo. Prøveforelesningen kan i tillegg finne sted i lokaler til samarbeidende institusjoner, dersom disse ligger i Oslo-området. Universitetets lokaler er gratis og det har også den opplagte fordel at flere fra miljøet ser seg i stand til å møte opp. Husk også at jo større lokale, jo tommere virker det hvis oppmøtet er moderat, ofte er det hyggeligere med et mindre lokale som er bedre fylt.

Rikshospitalet: Aktuelle lokaler er rødt, grønt og blått auditorium i underetasjen, sjeldnere Store auditorium. Auditoriene i Domus Medica (Store og Lille auditorium) kan også være aktuelle.

Universitetets Gamle Festsal (Karl Johansgate 47). Dette lokalet er imidlertid relativt populært, og du kan risikere at det er bortbestilt lang tid i forveien.

Ullevål Sykehus. Mest aktuelle lokaler er auditoriet på patologen, og Store auditorium i Midtblokken. (Auditoriet på patologen er litt mindre og litt koseligere enn Store aud.). Auditoriet ved Øyeavdelingen brukes også til disputaser.

Aker Sykehus: Kirurgisk auditorium. I praksis bare ledig om kvelden (fredag etter 1600) og på lørdager.

Når på dagen skal det være?

Her kan du komme med ønsker, men disse må jo også tilpasses de tilreisende opponenteres reisetid. Det er jo hyggelig hvis det kommer iallfall *noen* andre enn komiteen og mor og far og kone og barn, og derfor er kanskje tidlig ettermiddag på hverdager best egnet til prøveforelesningene. Mange starter prøveforelesningene kl. 15.15 eller der omkring, det vil si i tilslutning til arbeidstiden. Et ”etablert” starttidspunkt for disputasen er kl. 10.15. Andre tidspunkt kan velges dersom praktiske grunner tilsier det. Disputasen bør uansett starte tidlig på dagen da man ofte er litt mer opplagt enn utpå ettermiddagen. Mange bedømmelseskomiteer velger å ha prøveforelesning torsdag og disputas fredag formiddag. Man står selvfølgelig fritt til å velge andre ukedager, men søndag må ikke velges, da det aldri har vært disputert på søndag tidligere.

Hvem skal inviteres?

Vanligvis kreves ingen formelle invitasjoner til prøveforelesninger eller disputas, men det er fullt lovlig å drive reklame for arrangementet. Spesielt bør kanskje studentene oppfordres til å møte opp, iallfall til prøveforelesningen. Hvis du sender ut skriftlig invitasjon til en

doktormiddag, kan det diskret nevnes der når prøveforelesninger og disputas avholdes. Invitasjon til middagen er blant de sterkeste virkemidlene for oppmøte også på prøveforelesning og disputas.

Hvem kommer ubedt?

Ofte ikke så mange som du kanskje hadde trodd, enda så spennende du synes emnet er. Bli ikke synlig skuffet, det har skjedd andre før deg. Men som så ofte ellers: Advertising is everything. Bruk litt tid og tape på å distribuere den glade nyhet med oppslag der travle folk ferdes.

Et par praktiske detaljer...

Sjekk at døren til disputaslokalet er åpen og salen tom for kaffekopper før arrangementene skal starte. Prøvekjøring av presentasjonen hører med, helst dagen før! Vær ute i god tid i tilfelle det skulle dukke opp problemer. Husk også at selv om andre kan ha et formelt ansvar for at ting er i orden, er det du som står der hvis noe klikker, bokstavelig talt.

Forelesning over oppgitt emne

Dette foreslås altså av komiteen, og doktoranden får oppgitt emnet *10 arbeidsdager* før prøveforelesningen. (NB: Med 10 arbeidsdager menes alle virkedager, dvs. at lørdag og søndag og alle *offisielle* høytidsdager (som langfredag, 17. mai og 1. nyttårsdag) ikke medregnes. Hvis du ønsker å holde forelesningen på et annet språk enn det som er brukt i avhandlingen, må prøveforelesningskomiteen godkjenne dette. Dersom det kun er nordiske medlemmer av bedømmelseskomiteen holdes disputasen og prøveforelesningen vanligvis på norsk. Prøveforelesningen er først og fremst ment å være en prøve på at man kan lage og holde en *studentforelesning*. Både fra Universitetet sentralt og fra Det medisinske fakultet er det presisert at prøveforelesningen skal forsøkes holdt i en noe ledigere form enn tidligere, etter modell av studentundervisning. Dette betyr blant annet at det skal settes av litt tid etter prøveforelesningen til spørsmål og diskusjon fra salen. Tiden for prøveforelesningen skal være mellom 45-60 minutter, inkludert spørsmål. Det kan derfor lønne seg å legge seg på 45 min for å være på den sikre siden. Det å passe tiden er nemlig fortsatt viktig, inkludert presis oppstart og tilstrekkelig tid til spørsmål til slutt. Studentprofileringen gjelder også når den faglige listen legges. Tenk på hvem som sitter og hører på og hvilket utgangspunkt de har. Det er ikke noen katastrofe om du ikke får fortalt *alt* du har lært de siste 14 dagene.

Rent praktisk marsjerer man inn på slaget angitt klokkeslett i rekkefølge: Doktorand, 3. medlem av bedømmelseskomiteen, 2. og 1.-opponent og disputasleder til slutt.

Disputasleder ønsker velkommen, introduserer doktoranden, og leder diskusjonen etterpå. Det er vanlig med spørsmål fra salen etter prøveforelesningen, men ikke underveis. Medlemmene av bedømmelseskomiteen kan stille spørsmål på lik linje med de øvrige tilhørerne. De skal imidlertid først og fremst vurdere kvaliteten på forestillingen. I etterkant skal de vurdere om dette holdt mål til den videre fremstillingen, det vil si forsvar av doktorgraden i neste omgang.

- og om disputasen

De praktiske foranstaltningene er de samme, bortsett fra at det skal være grønn duk på bordene, gjerne en blomsterbukett (som *du* må ordne!), og at disputasleder har kappe. Etter disputaslederens introduksjon innleder doktoranden med en 20 minutters presentasjon av arbeidet. Deretter følger 1.oppoentens opposisjon, fulgt av 2.-oppoentens. Dette kan organiseres og fordeles etter komiteens ønske, men ofte vil de to dele graden mellom seg, enten paper by paper, eller etter tema (for eksempel hvis det er en statistiker i komiteen). Opposisjon *ex auditorio* er både tillatt og ønskelig, selv om det fortsatt ikke er særlig vanlig. Eventuell opposisjon *ex auditorio* skjer mellom innleggene til første og annen oppoent, eventuelt etter en pause mellom disse. (Man må da, før ordet blir gitt til 2. oppoent, gi disputasleder beskjed om at man vil opponere). Etter 6 timer har doktoranden i følge reglementet rett til pause (!), men de fleste disputaser er ferdige i løpet av 3 timer – det er lenge nok å stå rett opp og ned det. Doktoranden får ordet til slutt, og bør da takke Universitetet v/ dekanus for å ha fått denne anledningen til å fremstille seg for doktorgradsprøven, og komiteen for det arbeidet de har gjort.

Det er ikke så dumt å møte opp på noen prøveforelesninger og disputaser før du skal i ilden selv. I tillegg til å se hvordan det praktisk foregår, kan du jo risikere å lære noe.

OM DOKTORMIDDAGEN

Må det være middag da?

Nei, det står enhver fritt. Tendensen går i retning av en forenkling av rutinene, for eksempel en lunsj eller koldtbord rett etter disputasen. Uansett hvilken type arrangement som velges, er det som regel mest praktisk å holde det samme ettermiddag eller kveld som disputasen. De fleste middager er for lange og bør starte tilsvarende tidlig, *iallfall* ikke seinere enn kl. 19.00.

Hvis du velger å invitere på middag bør du huske at Legeforeningen disponerer lokaler:

- Soria Moria , Voksenkollv. 60, 0394 OSLO 3, tlf. 22 14 60 80
- Høgda Trygghetsgrend, Nedre Skogv. 7, tlf. 22 52 24 04.

Det finnes også alternativer i tilknytning til sykehusene:

- Søsterhjemmet på Ullevål, tlf. 22 11 82 75
- Forvalterboligen på Rikshospitalet, tlf. 23 07 00 70
(forsyningsavdelingen, Lillemor Grimstad)

Hvem skal bes?

Komiteens medlemmer, disputasleder og veiledere er obligatoriske gjester. Noen ber akkurat disse med partner, det er ofte populært. Utover det inviteres primært arbeidskollegaer, særlig de som har deltatt i det aktuelle arbeidet, medforfattere, labpersonell etc. De fleste ber også nærmeste familie og venner.

Antrekk

Ingen faste regler, men smoking skaper fest. Det er ikke vanlig å kreve kjole og hvitt nå for tiden, og det skaper ofte problemer for de innbudte.

Bordplassering

Ikke så mange faste regler her heller, men en mulighet er at doktoranden med ektefelle plasseres mellom 1. og 2.-opponenten, slik at 1.-opponenten får vertinnen til bords (og dermed takker for maten). Alternativt kan disputasleder få hedersplassen ved siden av vertinnen. Da må du imidlertid sikre deg at en annen holder takk for maten tale. Det er ikke rimelig at disputasleder skal holde 2 taler. En bør iallfall ordne seg slik at du selv og ektefellen, disputasleder og komiteen havner ved et slags hovedbord.

Talene

Obligatoriske taler er det få av, men mange middager preges likevel av mange og lange taler. Følgende bør si noen ord:

1. Doktoranden. Denne talen bør inneholde takksigelser til
  - Universitetet v/ dekanus
  - Komiteen
  - Miljøet

Eventuelle andre takksigelser kommer deretter. Familien, som eventuelt har stått løpet ut, bør imidlertid ofres rikelig oppmerksomhet.

2. Disputasleder

3. Komiteen v/ tredjeopponenten

4. Veileder

5. Bestyrer/faglig leder

Utover dette er ordet fritt: Ofte sier andre fra miljøet noen ord, ofte også noen i familien, men her gjelder ingen faste regler. Mange holder hele doktormiddagen i en mer uformell stil enn skikken var tidligere. I gamle dager holdt doktoranden minimum tre taler, han (den gang var det ingen kvinner som disputerte) holdt en tale til Universitetet, en tale til komiteen og en tale til resten. Det vil nok vekke oppsikt om du velger denne varianten i våre dager!

Den sure svie

Doktormiddager koster altså penger, og disse dekkes ikke over avdelingens budsjetter. En liten trøst er at det er anledning til å trekke fra "en rimelig sum" til doktormiddag på selvangivelsen. Dette begrepet er ikke nærmere definert, og varierer sikkert kommuner imellom. Mellom 10.000,- og 20.000,- har tidligere blitt godtatt av Oslo Likningskontor.

OM KREERING

Selv om mye er gjort når disputasen og doktormiddagen er over, står én ting igjen: Du må kreeres før du kan komme i gang med å bruke det nye stempellet. Dette skjer etter at fakultetet har fått beskjed om at komiteen har godkjent prøveforelesningene og disputasen. Slik kreering skjer i regi av universitet, og vanligvis 2 ganger pr semester. Selve kreeringen skjer ved en enkel høytidelighet i Aulaen i Karl Johans gate, med rektor, prorektor og dekanene. Doktordiplomene utdeles ledsaget av høytidelige håndtrykk, og det er mottakelse etterpå. Oppmøte er ikke obligatorisk, men de fleste forsøker å få med seg dette. Det er anledning til å ta med nærmeste familie. Alminnelig pent tøy!

Beskjed om tidspunktet for kreeringen får du i eget brev fra Forskningsadministrativ avdeling ved Sentraladministrasjonen, UiO, som sendes deg i god tid før kreeringen.

ANDRE GENERELLE RÅD

(fritt etter Bengt Gårdlund, gjelder sannsynligvis for svenske doktorander)

Forberedelser

- 1. Velg en formell veileder som har ubegrensede ressurser og kontakter, men som er for opptatt til å bry seg om hva du holder på med.*
- 2. Velg deretter en reell veileder (eller flere) med erfaring og kunnskaper du kan utnytte hensynsløst uten at vedkommende kan bestemme hva du skal drive med.*
- 3. Velg en hustru hvis karriereambisjoner først og fremst omfatter å stelle med hjem, barn og den lille doktoranden.*
- 4. Velg et emne der det nylig er tildelt Nobelpris, slik at du har litt tid på deg før sjansen byr seg igjen.*

Forskningsarbeid

- 4. Pass på at emnet ditt er så spesielt at du må reise på kongresser til spennende land, f.eks. Japan.*
- 5. Det er helt i orden å reise rundt og presentere det samme gamle materialet i inntil 5 år.*
- 6. Pass på at hver undersøkelse du gjør holder til minst fire originalartikler, et symposiumsammendrag, en reviewartikkel og en popularisert versjon i Vi Menn.*

Datainnsamling

- 7. Punkter som faller utenfor kurven, strykes.*
- 8. Statistiske beregninger gjentas til signifikante forskjeller er funnet. Prøv evt. et annet dataprogram med flere tester på repertoaret.*
- 9. Hvis forsøkene dine ikke lar seg reproducere, er det heldigvis ikke ditt problem.*
- 10. Det finnes ingen uinteressante undersøkelser, bare misforståtte tolkninger og vrange referees.*

Publikasjon

- 11. Når du sender inn manus til et vitenskapelig tidsskrift, ta alltid med en helt overflødig tabell som du kan stryke når en referee synes artikkelen er for lang. Husk å takke for de nyttige kommentarene uten å virke sår, når du sender inn 2. reviderte utkast.*
- 12. Hvis artikkelen blir refusert, skyldes det at tidsskriftet baserer seg på inkompetente referees, ikke at artikkelen ikke holder mål.*

13. Ingen artikkel er for dårlig til å publiseres, det gjelder bare å velge riktig tidsskrift. Av og til kan det imidlertid kreves to professorer på forfatterlisten.

Disputasen

14. Foreslå opponenter med kjent vennlig gemytt, helst barndomsvenner av deg eller din veileder.
15. Forsøk å finne opponenter som er minst like svake i statistikk som deg.
16. Lyv bare hvis du er helt nødt. Snakk i tilfelle lavt.
17. Sjener ikke kollegaer med å spørre om de har lest avhandlingen din.

